

Faşizmin, vəhşiliyin erməni sifəti

Erməni millətçilərinin xalqımıza qarşı zaman-zaman törətdikləri soyqırımı və təcavüz siyasətinin 2 əsrdən çox tarixi var. Bu siyasətin məqsədi azərbaycanlıları öz doğma dədə-baba torpaqlarından sıxışdırıb çıxarmaq, həmin ərazilərdə erməni tarixçilərinin və ideoloqlarının uydurduqları "böyük Ermənistan" dövləti yaratmaq olmuşdur.

Planlaşdırdıqları mənfur siyasətlərini həyata keçirmək üçün ermənilər həmişə ağılaşmayan müxtəlif forma və vasitələrdən, tarixin saxtalaşdırılmasından, siyasi təxribatlardan istifadə etmiş, dövlət səviyyəsində separatizmi və qonşu xalqlara qarşı təcavüzü dəstəkləmişlər. Bu məqsədlə Ermənistanda və ayrı-ayrı xarici dövlətlərdə "milli-mədəni", dini, siyasi və hətta terrorçu təşkilatlar yaratmışlar.

XIX əsrin birinci rübündə Rusiya və İran arasında gedən müharibələrin nəticəsi kimi Azərbaycan torpaqlarının ikiye bölünməsi ilə Qarabağa İran və Türkiyədə yaşayan ermənilərin məqsədlə şəkildə kütləvi surətdə köçürülməsinə başlanıldı. Bunun nəticəsində demoqrafik vəziyyət sünü surətdə ermənilərin xeyrinə dəyişdirildi. Mərhələ-mərhələ gücləndirilən belə qeyri-insani siyasət nəticəsində azərbaycanlılar indi Ermənistan adlandırılan ərazidən, min illər

boyu yaşadıkları tarixi torpaqlarından didərgin salınaraq kütləvi qətl və qırğınlara məruz qaldılar. Ötən illər ərzində xalqımıza məxsus minlərlə tarixi abidə və yaşayış məskənləri ermənilər tərəfindən dağıldı.

Tarixin səhifələrində erməni vəhşiliyinin, terrorizminin və soyqırımının qanlı izləri bu gün də qalmaqdadır. Həmişə havadarlarına arxalanan ermənilər xalqımıza qarşı soyqırımı və qırğınlara törətmişlər. XX əsrin əvvəllərində - 1905-ci ildə, həmçinin 1918-ci ildə mart soyqırımı, əsrin sonunda - 1992-ci il fevral ayının 25-dən 26-na keçən gecə Xocalı soyqırımı ermənilərin törətdikləri qanlı hadisələrdəndir. Tarixin yaddaşına həkk olunmuş bu qanlı salnamələr türk dünyası və bəşəriyyət üçün ibrət dərəsi, erməni vəhşiliyini göstərən danılmaz qanlı nümunələrdir.

Son iki əsrdə Azərbaycan xalqının rastlaşdığı faciələrdə, ağır sınaqlarda, qanlı hadisələrdə ya birbaşa, ya da dolayısı yolla erməni qaniçənlərinin, erməni vandalizminin izləri var. Erməni siyasətçiləri tərəfindən düşünülmüş və planlaşdırılmış şəkildə istiqamətləndirilən daşnaklar tor-

paqlarımızı ələ keçirmək üçün yaranmış tarixi şərait və imkandan həmişə yararlanmağa çalışmışlar.

Məlum olduğu kimi, xalqımıza qarşı törədilən soyqırımı faciələrinə siyasi qiymət vermək məqsədilə Ümummilli Lider Heydər Əliyev 26 mart 1998-ci ildə "Azərbaycanlıların soyqırımı haqqında" fərman imzalamışdır. Həmin fərmanla 31 Mart Azərbaycanlıların Soyqırımı Günü kimi tarixə həkk olunmuşdur. Böyük əhəmiyyəti olan bu sənəddə Azərbaycan XIX əsrdə zorakılıqla parçalandıqdan sonra azərbaycanlılara qarşı törədilmiş, bəşər tarixində görünməmiş vəhşiliklərlə həyata keçirilmiş kütləvi qırğınlara - soyqırımların tariximizdə ilk dəfə olaraq rəsmən adı çəkilmişdir. 1905-1907, 1918-1920, 1948-1953 və 1988-1989-cu illərdə erməni millətçi, şovinist dairələri və onları dəstəkləyən böyük dövlətlərin mürtəce qüvvələri tərəfindən bütün Cənubi Qafqazda azərbaycanlı əhaliyə qarşı aparılmış düşmənçilik siyasətinin kökləri geniş şəkildə açılmışdır.

XIX əsrin əvvəllərində çar Rusiyası və İran arasında Azərbaycan ərazilərinin bölüşdürülməsinə dair 1813-cü il "Gülüstan" və 1828-ci il

"Türkmənçay" müqavilələri imzalandıqdan sonra Rusiya qədim Azərbaycan torpaqlarında bufer zona yaratmaq məqsədilə erməni dövləti məsələsini gündəmə gətirmişdir. Hələ 300 il əvvəl gələcək imperiyanın konturları barədə fikirləşən rus imperatoru Pyotr cənuba göndərdiyi qasidlərə tapşırırdı: "Onları (erməniləri) toplayıb bizim torpaqlara gətirməyə çalışmaq lazımdır ki, Rusiyanın istinadgahı olsun". Bu məqsədlə İran və Türkiyə ərazisində yaşayan 300 minə qədər erməni XIX

əsrin birinci yarısında Azərbaycana köçürülmüş və İrəvan, Qarabağ, Naxçıvan, Zəngəzur, Ordubad, Dərələyəz, Vedibasar və digər ərazilərdə yerləşdirilmişdir.

Ermənilərin kütləvi şəkildə Azərbaycana köçürülməsinə baxmayaraq, həmin vaxtlar azərbaycanlılar bu ərazilərdə sayca ermənilərdən çox idilər. Amma bir müddətdən sonra azərbaycanlıların bu ərazilərdən zorla çıxarılmasına başlandı. Qərbi Azərbaycan və Qarabağ ərazilərindən azərbaycanlıların kütləvi

şəkildə çıxarılması, dinc əhaliyə qarşı zorakılıq və vəhşiliklər XX əsrin əvvəllərində, xüsusilə 1905-1907-ci illərdə geniş vüsət almışdır. Azərbaycanın Zəngəzur, İrəvan, Naxçıvan, Qazax və Qarabağ əyalətlərində yüzlərlə kənd yandırılmış, əhali uşaqlardan-böyüyə kimi amansızcasına qətlə yetirilmişdir.

1918-ci il mart qırğını zamanı Bakının tək-cə bir yerində qulaqları, burunları kəsilmiş, qarınları yırtılmış 57 azərbaycanlı qadının meyiti tapılmışdır. Gənc qadınların diri-diri divara mismarlanması, ermənilərin hücumundan gizlənməyə çalışan 2 min nəfərin yerləşdiyi şəhər xəstəxanasının yandırılması da bu dəhşətli hadisələrdəndir. 1918-ci il mart-aprel aylarında Şamaxıda 8 minə yaxın dinc sakin amansızcasına qətlə yetirilmişdir. Şamaxı Cümə məscidi də daxil olmaqla, əksər dini-mədəniyyət abidələri yandırılmış, uçurulmuş və yerlə yeksan edilmişdir. Cavanşir qəzasının 28, Cəbrayıl qəzasının 17 kəndi də ermənilər tərəfindən tamamilə yandırılmış və əhalisi öldürülmüşdür. 1918-ci il aprel 29-da Cümrü yaxınlığında əsasən qadınlardan, uşaqlardan və yaşlılardan ibarət 3 min nəfər-

lik azərbaycanlı köçü pusquya salınaraq son nəfərlərinədək məhv edilmişdir. Erməni silahlı dəstələri Naxçıvan və Zəngəzur qəzalarında 115 azərbaycanlı kəndini yandırmışlar. Bu qanlı hadisələrdə 3257 kişi, 2276 qadın və 2196 uşaq öldürülmüşdür.

1988-ci ildə yenidən baş qaldıran erməni separatizmi Qarabağda, həmçinin Ermənistanla həmsərhəd olan bölgələrdə apardığı işğalçılıq və etnik təmizləmə siyasəti nəticəsində azərbaycanlılar amansızcasına qətlə yetirilmişlər. Ermənilərin vəhşi hücumları nəticəsində Azərbaycan ərazisinin 20 faizi işğal edilmiş, 18 mindən çox azərbaycanlı həlak olmuş, 20 mindən çoxu yaralanmış, 4 mindən çox azərbaycanlı əsir və itkin düşmüş, girov götürülmüşdür.

Baş vermiş qanlı hadisələr nəticəsində tək-cə XX əsrdə 2 milyondan çox azərbaycanlı bu və ya digər şəkildə şovinist erməni dairələrinin və onların havadarlarının yürütdükləri qanlı terror və soyqırımı siyasətinin qurbanı olmuşdur. Bu gün Azərbaycanda erməni millətçilərinin zülmündən zərər çəkməyən ailə tapmaq mümkün deyil. Xalqımız erməni soyqırımı qurbanlarının xatirəsini həmişə əziz tutur, hörmətlə anır. İnanırıq ki, vaxt gələcək, ermənilər xalqımıza qarşı törətdikləri soyqırımı hadisələrinə görə tarix qarşısında cavab verəcəklər.

*Vahid MƏHƏRRƏMOV,
"Azərbaycan"*